

Сердюк Л.М.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ: АКТУАЛЬНІСТЬ, ЗМІСТ ТА ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ

При підготовці тез цієї доповіді автор поставила за мету визначити актуальність ухваленого Президентом України 24 серпня 2021 року Указу «Про День Української Державності» (далі – Указ) [4], оцінити його зміст і юридичні наслідки.

Для досягнення визначеної мети скористаємося пізнавальними можливостями герменевтичного методологічного підходу та спеціально-юридичного методу пізнання, що дозволять розкрити зміст уміщених у вищезгаданому підзаконному нормативно-правовому акті глави Української держави нормативних і ненормативних приписів.

Щорічно, 28 липня українці відзначають День Хрещення Київської Русі-України, вшановуючи у такий спосіб пам'ять про видатного державотворця, святого рівноапостольного князя Київського Володимира Великого.

Згідно з п. 1 вищезгаданого Указу глави держави 28 липня 2022 року фактично стало днем започаткування нового свята – Дня Української Державності [4]. І хоча цього року свято не відзначалося через запроваджений в Україні правовий режим воєнного стану, його доцільність, так само, як і актуальність самого указу Президента України не викликають заперечень.

Своєчасність об'єктивованого в юридичному документі волевиявлення глави держави щодо відзначення Дня Української Державності підтверджується реальною небезпекою для самого існування України як суверенної, незалежної, демократичної соціальної і правової держави. Причому така небезпека виникла ще у 2014 році, а особливо загрозливих проявів набула 24 лютого 2022 року.

В аспекті змісту Указу Президента України на особливу увагу заслуговують положення його преамбули, що корелюють із положеннями Преамбули Конституції України [2], а також вказують на такі важливі моменти:

1. Мету ухвалення цього юридичного документа – утвердження спадкоємності понад тисячолітньої історії українського державотворення;

2. Історію розвитку української державності, що сягає своїм корінням часів заснування міста Києва та розквіту держави за часів князя Київського Володимира Великого – державотворця, який прийняттям у 988 році Християнства засвідчив цивілізаційний вибір Київської Русі, спадкоємцями якої є, зокрема, Галицько-Волинське князівство, Українська козацька держава, Українська Народна Республіка, Західноукраїнська Народна Республіка, Українська Держава, Карпатська Україна та сучасна Україна;

3. Ставлення Українського народу й Української держави до видатних представників національної еліти, зокрема, вшанування пам'яті та засвідчення поваги до діяльності Тараса Шевченка, Миколи Костомарова, Володимира Антоновича, Михайла Драгоманова, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Грушевського, інших видатних представників національної еліти, а також борців за державність та незалежність України;

4. Наміри влади щодо своїх подальших дій, а саме: дбати про благо Вітчизни та боронити суверенітет, територіальну цілісність і незалежність України, а також утверджувати історичну справедливість.

Пункт 2 Указу містить адресоване Кабінету Міністрів України, обласним, Київській міській державним адміністраціям доручення забезпечувати підготовку та здійснення комплексу заходів щодо відзначення Дня Української Державності.

Пункт 3 аналізованого нами підзаконного нормативно-правового акта зобов'язує Кабінет Міністрів України разом із Національною академією наук України, Національною академією правових наук України, Національним інститутом стратегічних досліджень забезпечити підготовку проекту стратегії захисту, збереження та популяризації історії української державності, затвердити цю стратегію, а також здійснити заходи з її реалізації, проведення відповідних наукових досліджень.

І нарешті, п. 4 Указу закріплює оперативну норму, що визначає час набрання ним чинності, що збігається з днем опублікування підзаконного нормативно-правового акта глави держави [4].

Торкаючись питання юридичних наслідків набрання чинності цим Указом, на нашу думку, необхідно виходити з того, якою мірою на практиці реалізовані його положення. З цього приводу зауважимо, що станом натеper активність у питанні виконання доручення Президента України виявили працівники Українського інституту національної пам'яті (центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу) а також вища наукова самоврядна організація України – Національна академія наук України (НАН України), Президія якої 6 квітня 2022 року ухвалила Постанову № 100 «Про участь НАН України у розробленні Стратегії захисту, збереження та популяризації історії української державності» [3].

З метою забезпечення участі НАН України в розвитку на законодавчому рівні основ державної політики щодо історії української

державності, започаткованих Указом Президента України від 24 серпня 2021 р. № 423/2021 «Про День Української Державності», цією постановою, зокрема, передбачено:

1. Вважати дослідження, спрямовані на розроблення проєкту Стратегії захисту, збереження та популяризації історії української державності, одним із пріоритетних напрямів діяльності профільних установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України;

2. Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (академік НАПрН України О.В.Скрипнюк) спільно з Інститутом історії України НАН України (академік НАН України В.А.Смолій) доручено у двотижневий строк підготувати проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 73 Кодексу законів про працю України» стосовно встановлення Дня Української державності (28 липня) як святкового дня разом з необхідними супровідними документами до нього [3].

Цією постановою також взято до відома, що фахівці Інституту історії України НАН України увійшли до складу Робочої групи з розроблення проєкту Стратегії, створеної при Українському інституті національної пам'яті в грудні 2021 року [3].

І хоча проєкт Стратегії захисту, збереження та популяризації історії української державності станом на тепер не розроблено, працівники Українського інституту національної пам'яті Ганна Байкеніч і Олена Охрімчук виконали надзвичайно важливу в сучасних умовах просвітницьку місію, підготувавши досить змістовні Інформаційні матеріали до Дня Української Державності [1].

На завершення виступу хотіла б зауважити, що заснований Указом Президента України День Української Державності поряд із Днем Конституції України та Днем незалежності України є логічним завершенням тріади найбільших і найвизначніших свят, що є символічним єднанням бажань і прагнень минулих, теперішнього і, сподіваюсь, майбутніх поколінь співвітчизників до свободи та кращого життя у своїй, Богом даній Українській Державі.

Література:

1. Ганна Байкеніч, Олена Охрімчук. Інформаційні матеріали Українського інституту національної пам'яті до Дня Української Державності URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/metodychni-rekomendaciyi/informaciyni-materialy-ukrayinskogo-instytutu-nacionalnoyi-pamyati-do-dnya-ukrayinskoji-derzhavnosti>.

2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

3. Постанова Президії НАН України від 6 квітня 2022 року № 100 «Про участь НАН України у розробленні Стратегії захисту, збереження та популяризації історії української державності» URL: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2022/04/220408115621961-2737.pdf>

4. Указ Президента України від 24 серпня 2021 року № 423/2021 «Про День Української Державності» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423/2021#Text>